

ผลกระทบของการสาธารณสุขมูลฐานต่อการศึกษาพยาบาลในอนาคต

นางวิไลนา วิจิตรวัฒนคุณ

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

ISBN 974-564-211-8

009246

i 17272841

THE IMPACT OF PRIMARY HEALTH CARE
UPON NURSING EDUCATION IN THE FUTURE

Mrs. Watana Vinitwatanakhun

A Thesis Submitted in Partial Fullfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Higher Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1985

ISBN 974-564-211-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลกระทบของการสาธารณสุขมูลฐานต่อการศึกษาพยาบาลในอนาคค

โดย นางวัฒนา วินิตวัฒนคุณ

ภาควิชา อุดมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ ลินลารัตน์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดี บัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ มุขนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปทีป เมธาคุณวุฒิ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประนอม โอทกานนท์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. อิศารัตน์ บุญนุช)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ ลินลารัตน์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลกระทบของการสาธารณสุขมูลฐานต่อการศึกษาพยาบาล ในอนาคต

ชื่อนิสิต นางวัฒนา วินิตวัฒนคุณ

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ ลินลารัตน์

ภาควิชา อุดมศึกษา

ปีการศึกษา 2527

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มของการจัดการศึกษาพยาบาล จนถึงปี พ.ศ. 2543 ที่ได้รับผลกระทบจากการสาธารณสุขมูลฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านสาธารณสุขมูลฐาน และการศึกษาพยาบาล จำนวน 23 ท่าน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามเทคนิคเดลฟาย ประกอบด้วยแบบถาม 3 รอบด้วยกันคือ แบบถามรอบแรกเป็นแบบถามปลายเปิด แบบถามรอบสองและรอบสาม เป็นแบบมาตราวัดประมาณค่า (Rating Scale)
3. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้นำแบบถามมาวิเคราะห์ โดยการคำนวณหาค่ามัธยฐานฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์

สรุปผลการวิจัย

1. จุดมุ่งหมายของสถาบัน การสาธารณสุขมูลฐานจะมีบทบาทต่อการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยที่นักวิชาการพยาบาล และอาจารย์พยาบาลของทุกสถาบันจะดำเนินการร่วมกันภายใต้จุดมุ่งหมายและนโยบายเดียวกัน ภายในสถาบันก็จะมีกระตมความคิดใน

เรื่องของการสาธารณสุขมูลฐาน ให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน ในการจัดการเรียนการสอน การบริการชุมชนจะมีการทบทวนบทบาทและขยายภารกิจด้านการสนับสนุน ส่งเสริม และป้องกัน สุขภาพให้มากขึ้น โดยการเผยแพร่ข่าวสารและงานวิจัยด้านสุขภาพอนามัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน อีกทั้งจะมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้อาจารย์พยาบาลและนักศึกษาพยาบาล ทำวิจัยเกี่ยวกับการสาธารณสุขมูลฐานให้มากขึ้น ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ในส่วนเนื้อหาของหลักสูตร จะเน้นการป้องกัน และส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้มากขึ้น จะมีการประยุกต์แต่ละองค์ประกอบของการสาธารณสุขมูลฐาน โดยเน้นการใช้ความรู้และทักษะที่จำเป็น เพื่อนำไปใช้ในชุมชนที่แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะจัดให้มีอยู่ตลอด โปรแกรมการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรจะมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยค้นคว้าและศึกษาจากเอกสารและงานวิจัย เป็นอย่างดี พร้อมทั้งมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติ ส่วนรูปแบบของการเรียนการสอนและเทคโนโลยีที่ใช้ จะมีการพัฒนาให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงจากชุมชน โดยให้ประชาชนเข้ามาร่วมกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยมากขึ้น มีการใช้กระบวนการแก้ปัญหาเป็นเทคนิคในการเรียน และจัดการสอนแบบทีม ในลักษณะบูรณาการสาขาวิชา ซึ่งจะทำให้ทัศนคติของอาจารย์พยาบาลเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ จะมีทัศนคติในการทำงานร่วมกัน ยอมรับซึ่งกันและกันมากขึ้น นอกจากนี้ บทบาทของอาจารย์พยาบาลจะขึ้นอยู่กับนโยบาย สภาพปัญหา และความต้องการของสังคม

3. การประเมินผลการเรียนการสอน จะมีรูปแบบการประเมินการปฏิบัติงานของนักศึกษาที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยอย่างมีประสิทธิภาพคือ จะมีการพัฒนาเครื่องมือที่วัดความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทัศนคติของผู้เรียนให้มีความเที่ยงและความตรงมากขึ้น ระหว่างสถาบัน การศึกษาพยาบาลและหน่วยงานที่ใช้ผลผลิต จะร่วมมือกันส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงาน กระคือหรืออื่น และเห็นความสำคัญของการประเมินผลเป็นระยะ ๆ ระหว่างการฝึกภาคปฏิบัติ อย่างต่อเนื่องด้วย

Thesis Title THE IMPACT OF PRIMARY HEALTH CARE UPON NURSING
EDUCATION IN THE FUTURE

Name Mrs. Watana Vinitwatanakhun

Thesis Advisor Associate Professor Paitoon Sinalarat, Ph.D.

Department Higher Education

Academic Year 1984

ABSTRACT

Puropose of the Study

The purpose of this study was to analyze the future trend of the nursing education under the impact of Primary Health Care up to the year 2000.

Procedures

The procedures of this study were as follow :

1. The sample size of this study was 23 persons, selected from group of experts in Primary Health Care and nursing education co-ordinators.
2. The instrument of this study consisted of three sets of questionnaires constructed for use with the Delphi-Technique. The first set of questionnaires was an open-ended one and the other two sets were of rating scale type.
3. The data analysis were made by using median, mode and interquartile range.

Conclusions

1. The aim of the nursing institutions : The Primary Health Care may have impacts on curriculum development teaching and learning methodology. Both nursing education co-ordinators and nurse teachers from every institution are expected to be cooperating under the same aim and policy. Such co-operations may be brain storming sessions on Primary Health Care, management of learning method in each institution. The role of community service program may be reviewed and extended further into the field of health promotion and disease prevention. The news and research which are beneficial to the community should be duly distributed. The teacher and student will be promoted and supported to conduct research in the field of Primary Health Care both in and out side of the institution more than ever before.

2. The preparation of learning experience : The content of the curriculum will include more topic of health prevention and promotion. In application of each element of Primary Health Care in each different community, the emphasis will be in the use of necessary amount of appropriate knowledge and skills in different community, and instilled throughout the whole program of the curriculum. The development of the curriculum will be on a continuous basis, using well-prepared materials from research studies and other documents with involvement from all departments concerned both in policy making and practical points of view. The pattern of learning process and technology will be developed in to the conditions in which the student can get the direct experiences from the community and will provide better chance for the community itself to join in the health promotion activities. The problem solving system and the team teaching policy will be presented

in the form of integration, which will also change the teacher's attitude towards more respects for each other. The role of nurse teacher will be directed under the policy, problems and social demands.

3. The evaluation : There will be effective tools which give the chance for the community to evaluate the student's activities. The tools for measuring student knowledge and achievement will be developed with more Validity and Reliability. Close co-ordination will become an agenda for all nursing institutions and related agencies using the identical products, in promoting personnel enthusiasm and highlighting the importance of sequential evaluation continuously while the students are on the field.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.ประนอม โอทกานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปทีป เมธาคูณวุฒิ รองศาสตราจารย์
ดร.พรชูลี อาชาวอำรุง รองศาสตราจารย์ ดร.สมทวัช พิธิยานุวัฒน์ รองศาสตราจารย์
ดร.จันทร์เทัญ เชื้อพานิช อาจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญนุช ตลอดจนคณาจารย์ในภาควิชาอุดมศึกษา
ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่ง ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ
เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาแสดงความคิดเห็น และคำแนะนำ
อันทรงคุณค่า รวมทั้งให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
รองศาสตราจารย์ จริยาวัตร คมพัยศรี และ นายแพทย์ ดร.กระแสร์ ชนะวงศ์ ที่ได้ให้ข้อ
เสนอแนะและกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่านที่ได้ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือในการทำ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

วัลณา วินิตวัฒน์คุณ

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ฌ
สารบัญตาราง	ฐ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ความจำกัดของการวิจัย	4
ข้อตกลงเบื้องต้น	4
นิยามศัพท์	5
ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	6
ลำดับขั้นตอนในการรายงานการวิจัย	6
2 เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
การจัดการศึกษาพยาบาลและการพยาบาล ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	9
ก่อนรัชกาลที่ 5	9
สมัยรัชกาลที่ 5	9
สมัยรัชกาลที่ 8	10
ตั้งแต่มีการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีถึงปัจจุบัน	12

การสาธารณสุขมูลฐานกับการจัดการศึกษาพยาบาล	17
ประวัติและความสำคัญของการพยาบาลสาธารณสุขในต่างประเทศ ...	17
ประวัติและความสำคัญของการพยาบาลสาธารณสุขในประเทศไทย ...	19
การจัดการศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับการสาธารณสุข	19
แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับ	22
การสาธารณสุขมูลฐาน	23
การพยาบาล	26
การพยาบาลสาธารณสุข	28
การศึกษาพยาบาล	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
เทคนิคเคลฟาย	48
กระบวนการวิธีการของ เคลฟาย	50
ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือได้ของคำตอบที่ได้รับ	52
ประเภทของการวิจัยที่ใช้ เทคนิคเคลฟาย	55
ข้อดีและข้อเสียของ เคลฟาย	55
จุดอ่อนของ เคลฟาย	58
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	62
กลุ่มตัวอย่างประชากร	62
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	64
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	66
การรายงานการวิจัย	70
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72
ด้านจุดมุ่งหมายของสถาบัน	72
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	75
การประเมินผลการเรียนการสอน	79

บทที่	หน้า
5 สรุปรูป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	82
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	82
วิธีการดำเนินการวิจัย	82
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	83
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	83
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	84
สรุปผลการวิจัยที่เป็นแนวโน้มของการศึกษาพยาบาลในปี 2543	84
การอภิปรายผลการศึกษาวิจัย	89
ด้านจุดมุ่งหมายของสถาบัน	89
ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	94
ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน	104
ข้อเสนอแนะ	109
บรรณานุกรม	111
ภาคผนวก	127
แบบถาทรอบที่ 1	128
แบบถาทรอบที่ 2	139
แบบถาทรอบที่ 3	147
ตัวอย่างการคำนวณและการใช้สูตรทางสถิติ	164
รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบถาทรอบ	183
ประวัติผู้วิจัย	184

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงการลดลงของความคลาดเคลื่อนของจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ตอบ แบบถาม	53
2 แสดงการจำแนกผู้เชี่ยวชาญตามหน่วยงาน	63
3 ลำดับข้อความ เกี่ยวกับแนวโน้มการศึกษายาบาลในด้านจุดมุ่งหมาย ของสถาบัน ผลกระทบของการสาธารณสุขมูลฐาน เรียงตามลำดับ จากคำมัตยฐานสูงสุด	72
4 ลำดับข้อความ เกี่ยวกับแนวโน้มการจัดการศึกษายาบาลในด้าน การจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ได้รับผลกระทบของการสาธารณสุขมูลฐาน เรียงตามลำดับจากคำมัตยฐานสูงสุด	76
5 ลำดับข้อความ เกี่ยวกับแนวโน้มการจัดการศึกษายาบาล ในด้านการ ประเมินผลการเรียนการสอนที่ได้รับผลกระทบของการสาธารณสุข มูลฐาน เรียงตามลำดับจากคำมัตยฐานสูงสุด	79
6 ความถี่ของการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับผลกระทบ ของการสาธารณสุขมูลฐานต่อการศึกษาพยาบาลในอนาคต	158
7 ผลการวิเคราะห์ข้อความแต่ละข้อในแบบถามรอบที่ 2	160
8 ผลการวิเคราะห์ข้อความแต่ละข้อในแบบถามรอบที่ 3	162
9 เหตุผลในการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวโน้มของ การศึกษาพยาบาล ทั้งเหตุผลที่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย ในแต่ละข้อ ความ	167